

filokseri poškodovane trte preiskujejo in spoznajo. Kakor dosedanje preiskave kažejo, bo letos v Breškem okraji zopet več vinogradov po filokseri napadenih. Deželni poslanec gosp. Šnidaršič je popotna učitelja in učence prijazno sprejel.

* *Novo poskušnjo filoksero uničiti* so naredili uni mesec v Pušči v vinogradih barona Raucha. Sredstvo in stroj (mašino) aparata za uporabo tega sredstva sta, kakor Zagrebški „Gosp. List“ poroča, izumela zlatár Sodič in limar Samek v Koprivnici, katerih skrivnost je dozdej ta iznajdba. Vpričo mnogih izvedencev sta naredila poskušnjo z zagotovilom, da v kakih 20 dneh se bode pokazal izid one poskušnje. — Velika sreča bi bila, ako se zgodi, kar obetata možá, — al bojimo se, da ne bo nič.

Gospodarske izkušnje.

Da leseni koli v zemlji ne gnjijejo,

naj se jame, v katere pridejo koli, napolnijo z mešanico iz 2 delov premogovega pepela in 1 dela ugašenega apna. Tudi premogov pepel ali pa ugašeno apno samo varuje les gnjilobe. Kakor zgornje-avstrijski časnik poroča, rabijo to sredstvo v gornji Avstriji že 30 let z najboljšim vspehom.

Druga razstava pitane živine na Dunaji v prihodnjem letu.

Gosp. minister kmetijstva je razposlal vsem kmetijskim družbam pismo, v katerem jih nagovarja, naj delajo na to, da se živinorejci vseh dežel udeležijo te razstave s poslanjem svoje domače pitane živine. Ni se jim treba bati, če je živina lepa, da ne bi dobilo tudi njih blago priznanja in pa kupca. Ko se bode prihodnje leto po postavi meja v Galiciji in Bukovini zaprla in iz Rusije in Rumunije ne bodo vvažali goved, bodo tem več dobro rejene (pitane) živine na Dunaji potrebovali.

V to razstavo se jemljejo:

1. Pitana goveda vseh plemen, in sicer: teleta do 3 mesecev, — teleta čez 3 do 6 mesecev, — telice, krave in voli do 3 let, — voli nad 3 leta stari in biki.

2. Pitane ovce vseh plemen po 3 skupaj, in sicer: jagnjeta do 6 mesecev, — koštruni in ovce čez 6 do 18 mesecev, — koštruni in ovce nad 18 mesecev stari in še stareji ovni, koštruni in ovce.

3. Pitani prešiči vseh plemen, različne starosti in različnega spola.

4. Pitana perutnina vseh sort po vsaj 3 skupaj, živa, pa tudi zaklana in uže oskubljena.

Še natančnejša naznanila se dobivajo v pisarnicah kmetijskih družeb.

Kedor hoče kako živino razstaviti, oglasiti se mora vsaj do 1. marcija prihodnjega leta pri razstavnem odboru („Comité für die zweite Mastviehausstellung in Wien, I. Herrengasse 13“). Razstavniki, kateri hočejo kaj živine razstaviti, morajo jo prignati vsaj do 30. marcija 1882. l. na razstavni prostor (Central-Schlachtviehmarkt in St. Marx) in se tam izkazati s spričalom, da je živina naznanjena, katero se tudi dobi pri odboru in pa s predpisanim zdravstvenim potnim listom. Če se na razstavi kaka živina prodá, mora ondi ostati do konca razstave.

Prirodoslovne stvari.

Zopet dva za kranjsko favno nova polžka.

Pregovor pravi: „zbog samih dreves gozda ne vidiš“. Te besede bi smel marsikdo meni reči, kajti 7 let in še nekaj čez uže bivam na Šenturški gori in v tej lepi dôbi prehodil sem vse jarke in grabne tukajšnje okolice, preiskal sem in prebrskal vse kote in kraje, staknil marsikaj zanimivega, a tega, kar imam tako rekoč pred nosom, nisem zapazil; in to je eden tû navedenih dveh polžkov, ki se v domači vasi, kakih 30 korakov od župnijskega poslopja, poleg pota v ograji na mahu, odpadlem listji, kleščevji in dračji nahaja. Se ve da človek v domači vasi ne rije rad po ograji, ker brž mu je kak radovednež za petami nadlegovaje ga koj z vprašanjem: bo li to za kako „arcnijo“ itd., in če mu poveš resnico, si z glavo majaje natihoma misli, kako so vendar nekateri ljudje prismojeni, dase s takimi stvarmi pečajo.

Memo tega pa ta polžek, kolikor me dosihdobno preiskovanje uči, tudi ni tako razširjen, kakor bi človek pričakoval. Dobil sem ga do zdaj samo na tem, kakih 20 korakov dolgem prostoru; spred in zad ga zaman iščeš in tudi ne dobiš.

Oglejmo si zdaj nekoliko tega polžka, ki živi v družbi s svojim sorodnikom „Pupa pisilla“ imenovanim in pa še „Helix solaria“ in „Corycium minimum“.

Polževina (hišica) je valjasta, tumpasta z ozkim popkom, tenko-progasta, skorej gladka, svetla, prozorna, rujavorumena s 7 malo zbočenimi obvoji s precej globokim šivom; prvi trije polagoma rastoči, 5. in 6. nekoliko širja, a med seboj skoraj si enaka, zadnji pa dokaj viši in širji, skorej tretjino polževine obsegajoč. Ustje je polnojajčasto z ostrim robom, brezzobno. Dolgost polževine je 2.5 mm., širskost pa 1.2 mm.

Jako mala živalica je modrosiva, glava in hrbet temnejša, ob stranéh in podplatu svetlejša, okanositelja precej dolga, skoraj valjasta; brez tipalnic.

Temu polžku dal je Draparnaud ime „Pupa edentula“, Michaud pa „inornata“.

Pogledajmo zdaj še po drugem, še bolj ličnem polžku.

Med Šenturško goro in Sidrežem steguje se Doblški jarek, po katerem mala rojca, Doblca imenovana, šumlja. Ta jarek je za prirodoljuba v mnogem obziru jako zanimiv; zlasti se nahaja po njem v neogenih terciarnih nasadih veliko prav dobro ohranjenih okamljenih morskih polžev in školjk, nekaj listnih vtiskov in zobje morskega volka (Haifischzähne). Naj le memogredé opomnim, da sem jih tu in v bližnji okolici uže blizo 100 pasem (špecij) ali pa še več do zdaj nabral in še vedno kaj novega dobivam, in kakor hitro pozvem imena vseh, nameravam pozneji popisati to okolico ter njih imena razglasiti po „Novicah“, se ve, če mi bodo hotele kak predaljšek za to odločiti.*

Ko neki popoludan zopet po tem jarku stopaje prirodoslovnih stvari iščem, naletim prav po naključji na polžka, ki se mi je na prvi pogled prav čisto nov dozdeval; čepel je na trohljivi palici, ki sem jo od tal vzdignil. Kedo zdaj popiše moje veselje! Od same radosti bi bil kmalu zaukal, vsaj bil sem na samotnem mestu in nihče ne bi bil slišal. Ko se ga nekoliko nagledam, smuknem ga varno v posebno steklenico, potem pa začnem prav marljivo brskati po mahu in prsti, iskaje še drugih in res! posrečilo se mi je, še troje drugih dobiti. Na istem mestu dobil sem isti dan še

*) Prav radi.

eno „Melanijo“ iz predpotopne dôbe, podobno zdaj v sladkih vodah živeči „Melanopsis acicularis“. — Drugi dan se odpravim zarano zjutraj brž po opravljeni maši na to znamenito mesto, in po dolgem, prav pridnem iskanji naberem jih 6 k prvim trem. Zadnji pot pa dobil sem samo dva in še od teh sem enega zarad nekega „Pselaphida“ — Bog vedi kako — izgubil. Preiskaval sem potem še mnogo drugih krajev po jarku, prebrskal veliko mahú in prsti, a do zdaj teh polžkov še nisem drugod zasledil. Je pa tudi težavno, dobiti jih, kajti te silno male živalice o lepem vremenu mirno tičijo v prsti pod mahom in le, kedar dežuje, prilezejo na beli dan, plazeč se po mahu ali pa po listji. So pa taki le:

Mala, drobna in šibka živalica je belkasta in prozorna. Nje polževina ali hišica je valjasta, svetla, rumenorjava, gladka s 5—6 malo izbočenimi obvoji, kojih prvi je nekoliko tumpast; šiv globok in kakor z rudečo nitko opasan. Ustje široko-jajčasto, zgoraj malo voglasto; ustni rob od zunaj z rudečo napeto ustnico. Dolga je polževina 2.5—3 mm.; široka 0.9 mm.

Temu lepemu polžku dal je Hartman ime „Aeme polita“.

Obadva tu popisana polžka sta za našo domačo favno (živalstvo) čisto nova.

Oj, koliko lepega in zanimivega utegne v krilu naše krasne domovine še skritega biti, katero čaka le delavnih rok, ki bi te zaklade spravile na beli dan v pospeh znanstva in korist ljudem. Le škoda, da se naših, s tako bistrim umom obdarovanih mladenčev tako malo peča s prirodoslovjem! Mladina na noge, na delo! Žetve bo obilo, delavcev pa tako malo! Čujte le besede sv. Avguština, ki pravi: „Omnis disciplina sapientiae est, Creatorem et creaturam cognoscere“. Virgil pa — če se prav spominjam — trdi: Didicisse fideliter artes emoluit mores, nec sinit esse ferus.

Na Šenturški gori 5. julija.

S. Robič.

Društvene stvari.

Iz seje odbora „Matice slovenske“

v Ljubljani 9. julija.

Ko se je zbralo 16 odbornikov, je predsednik konstatiral sklepčnost odborovo, in pričele so se obravnave.

Ker sta zapisnika 50. odborove seje in 17. občnega zbora bila v „Novicah“ objavljena, se opusti njuno branje.

Pred vsem se je v tej seji, ki je bila po novih volitvah prva, odbor na novo ustanovil in bili so izvoljeni:

za predsednika g. dr. Jan. Bleiweis, za podpredsednika g. dr. Jarc in g. Peter Grasselli, — za blagajnika g. Ivan Vilhar, — za ključarja g. L. Robič in g. Anton Keržič, — v gospodarski odsek se volijo gospodje: P. Grasselli, Karol Klun, L. Robič, Ivan Tomšič, Ivan Vilhar in dr. Zupanec, — v književni odsek pa izmed ljubljanskih odbornikov gospodje: dr. Jan. Bleiweis, dr. Anton Jeglič, Karol Klun, Anton Keržič, Josip Marn, Matej Močnik, Andrej Praprotnik, Feliks Stegnar, Ivan Tomšič, Ivan Vavrú, Matej Vodusek, Vilibald Zupančič, in izmed vnanjih odbornikov gospodje: Fran Erjavec v Gorici, Franjo Hubad v Ptujem, Fran Šuklje v Dunajskem Novemestu in Viljem Urbas v Trstu. — *Predsednik g. dr. J. Bleiweis*

Potem je prišlo imenovanje stalnega tajnika na vrsto. Za dotično poročanje od predsednika izbrani odsek treh odbornikov, namreč g. Grasselli-a, g. Kluna

delo olajša temu, da ostane g. Josip Cimperman korektor Medicinskih diskavir, ker je tako marljiv in napredni pisatelj. naloga Matice slovenske pa podpirati pisatelje. Odbor rabovalno

in g. dr. Jegliča si je g. Grasselli-a izvolil za referenta, ki je vsestransko pretehtal sposobnosti vsakega kompetenta v literarnem in vsakem drugem oziru, posebno tudi v tem, da bi si Matica pridobila tajnika, ki bi utegnil najdalje ostati v tej službi. Soglasno z obema odbornikoma, ki sta bila v dotičnem odseku, je referent potem izmed 8 kompetentov nasvetoval tri, na katere naj bi odbor v prvi vrsti ozir vzel, in to so: g. Franc Orešec, g. Anton Trstenjak in g. Ivan Vrhovec. — Po obširni razpravi, kateri je zmerom le načelo bilo to: 1) da se vedno in vestno opravljajo mnogovrstni posli, ki jih bode imel prihodnji tajnik dalje časa v svoji službi, je bil iz nasvetovane trojice enoglasno izvoljen gosp. Franc Orešec. Gosp. Orešec je bil ~~suplent~~ ^{suppl.} na gimnazijah v Gorici, Celji in Mariboru in na realki v Ljubljani. Odbor je določil, da službo nastopi 1. dne avgusta.

Odbornik gosp. Robič je poročal o zaostalih plačilih nekaterih društvenikov; odbor je pritrdil nasvetom njegovim, in je vzel naznanje nekatera poročila o zadevah Matičine hiše poleg zvezdnega drevoreda.

Predsednik izročuje odboru nekatere Matici poslane rokopise; odbor sklene, naj se v pretres in potem v poročanje izročé: „Slovenci in Hrvati v borbi zarad investiture“, spisal Steklasa, — dr. Jegliču; — „Ali je filozofija Slovanom mogoča“, spisal Podgornik, — dr. Jarcu; — „Planimetrija“, spisal Pintar, — prof. Celestini; — „Zgodovina Štajerja“, spisal Lapajne, — prof. Zupančiču; spis Majcigerjev o „Slovenskem Štajerju“ in „Narodne šege štajarskih Slovencev“, spisal dr. Pajek — prof. Marnu, ki je pregledal tudi Macunov „Slovenski Štajer“, ter nasvetoval ga letos izdati, in „Toplota“, spisal Križan, — prof. Senekoviču. — Za pregled „narodnega blaga“ sklene odbor, trud dotičnemu gospodu nekoliko odškodovati. Ponovi se sklep, da se nagrade pisateljem ne dovoljujejo naprej. — Za letos so doz daj določene te-le knjige: „Letopis“, Šumanova „Slovnica“ pa Macunov „Štajer“.

Narodne stvari.

Jan. Jarc, doktorand medicinae.

Životopisna črtica, spisal Aleks. Hudovernik.

Lanskega leta 12. dne meseca oktobra spremili smo slovenski vseučiliščniki druzega prijatelja na centralno pokopališče k zadnjemu počitku. Vsaj to ni veljalo le prijatelju, katerega je vsak spoštoval, kdor je le ž njim občeval; veljalo je zadnjič počastiti moža, ki je strastno ljubil svojo slovensko domovino ter v njen blagor deloval.

Rajnci drd. Janko Jarc porodil se je 24. oktobra 1850. l. v Medvodah. Prvo šolo obiskaval je v Preski. Ker je bil deček jako nadarjen, dali so ga stariši na ljubljansko gimnazijo. Sreča mu je bila mila; sprejeli so ga v Alojzijevišče. Kakor se je tu uže marsikateri slovenski pisatelj izredil, našel je tudi njegov po vedi hrepeneči duh obilno dušne hrane. Naučil se je v tem zavodu mimo godbe tudi francoski in laški do dobrega. Dovršivši gimnazijo podal se je l. 1870. na graško univerzo medicino študirat. Kakor uže marsikateri slovenski vseučiliščnik pred njim moral se je tudi on boriti za borno eksistenco. Tu je pač občutil britko resnico Göthejevih besedi:

„Wer nie sein brot unter thränen ass,
Wer nie durchwacht die kummervollen nächte,
Der kennt euch nicht, ihr feindlichen mächte!“

Vrh vsega tega prišla je še vojaščina. Nositi je moral Jarc vse leto dni vojaško suknjo. V družem te-